HOLLANDIA
cultuurhistorisch
onderzoek & archeologie

Archeologisch bureauonderzoek Golfzang te Egmond aan Zee, gemeente Bergen (N-H)

HOLLANDIA reeks 737

COLOFON

Hollandia reeks nr.	737
Titel:	Archeologisch bureauonderzoek Golfzang te Egmond aan Zee, gemeente Bergen. (NH)
Toponiem:	Boulevard lr. de Vassy, Golfzang, Egmond aan Zee.
Gemeente:	Bergen, N-H
Onderzoeksmeldingsnummer Archis:	4696295100
Hoekcoördinaten:	-103206/515056 (ZO) -103190/515087 (NO) -103182/515078 (NW) -103186/515057 (ZW)
Auteurs:	S.M. Benneker
In opdracht van:	Swan Artbuild Huisweid 9b 1749 EL Warmenhuizen
Contactpersoon opdrachtgever:	dhr. J.Swan
Wetenschappelijke leiding:	Drs. P. M. Floore
Illustraties:	S.M. Benneker, tenzij anders vermeld
Definitieve versie:	
Oplage:	6
ISSN:	1572-3151

© Hollandia archeologen, Zaandijk 2019

HOLLANDIA archeologen
Tuinstraat 27a
1544 RS Zaandijk
☎ 075 - 622 49 57
✉ info@archeologen.com

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
2. Onderzoeksgebied	11
3. Beleid	13
4. Methode	15
5. Aardwetenschappelijke gegevens	17
6. Historische en archeologische gegevens	19
7. Gespecificeerde archeologische verwachting	21
8. Conclusie en advies	23
Literatuur	25
Bijlagen	27

Samenvatting

In mei 2019 heeft Hollandia archeologen een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor een onderzoeksgebied aan de Boulevard lr. de Vassy te Egmond aan Zee, gemeente Bergen (NH). Hiervoor zijn de relevante bodemkundige, historische en archeologische gegevens in kaart gebracht. Binnen het bestemmingsplan 'Uitbreiding hotel Golfzang Boulevard ir. De Vassy te Egmond aan Zee' is in artikel 30 Waarde - Archeologie 3 vastgelegd. Bij plannen groter dan 500 m^2 en grondroering dieper dan 40 cm onder het maaiveld en dieper dan 6,0 meter +NAP is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Op historisch kaartmateriaal en in historische bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van bebouwing. Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de historische kern van Egmond aan Zee. In een eerder uitgevoerd booronderzoek is aangetoond dat archeologisch interessante niveaus tussen de 2,0 meter -NAP en 4,0 meter +NAP aanwezig zijn. Tevens is de verwachting dat interessante niveaus boven de 6,0 meter +NAP afwezig zijn. De hoogte van het onderzoeksgebied (13,1 meter +NAP) is dusdanig dat deze niveaus niet zullen worden aangetast tijdens de voorgenomen werkzaamheden. Hierdoor is er een lage verwachting op het aantreffen van archeologische sporen uit de perioden prehistorie tot en met de nieuwe tijd wanneer er niet dieper dan 7,1 meter onder het maaiveld gegraven word.

Advies
Door de lage verwachting op het aantreffen van archeologische sporen uit de prehistorie tot en met de nieuwe tijd wordt geadviseerd om geen archeologische vervolgonderzoek uit te voeren wanneer er niet dieper dan 7,1 meter onder maaiveld word gegraven. Het is echter nooit volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid zoals aangegeven in art. 5.10 + 5.11 van de erfgoedwet.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

1. Inleiding

In maart 2019 heeft Hollandia archeologen in opdracht van Swan Artbuild, Warmenhuizen, een archeologisch bureauonderzoek opgesteld voor een planlocatie aan de Boulevard Ir. de Vassy te Egmond aan Zee, gemeente Bergen (NH) (afbeelding1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande uitbreiding van het strandhotel Golfzang. De hiermee gepaard gaande grondroering vormt mogelijk een bedreiging voor het archeologisch bodemarchief. Dit bureauonderzoek brengt bekende historische, archeologische en bodemkundige gegevens van het onderzoeksgebied in kaart om een archeologische verwachting op te stellen. Op basis daarvan wordt een advies geformuleerd waarop de gemeente Bergen besluit over de eventueel te nemen vervolgstappen. In ARCHIS is het onderzoek aangemeld onder onderzoeksmeldingsnummer 4696295100.

Afbeelding 1. Het perceel aan de Boulevard ir. de Vassy binnen het rode kader op een satellietafbeelding van het gebied.

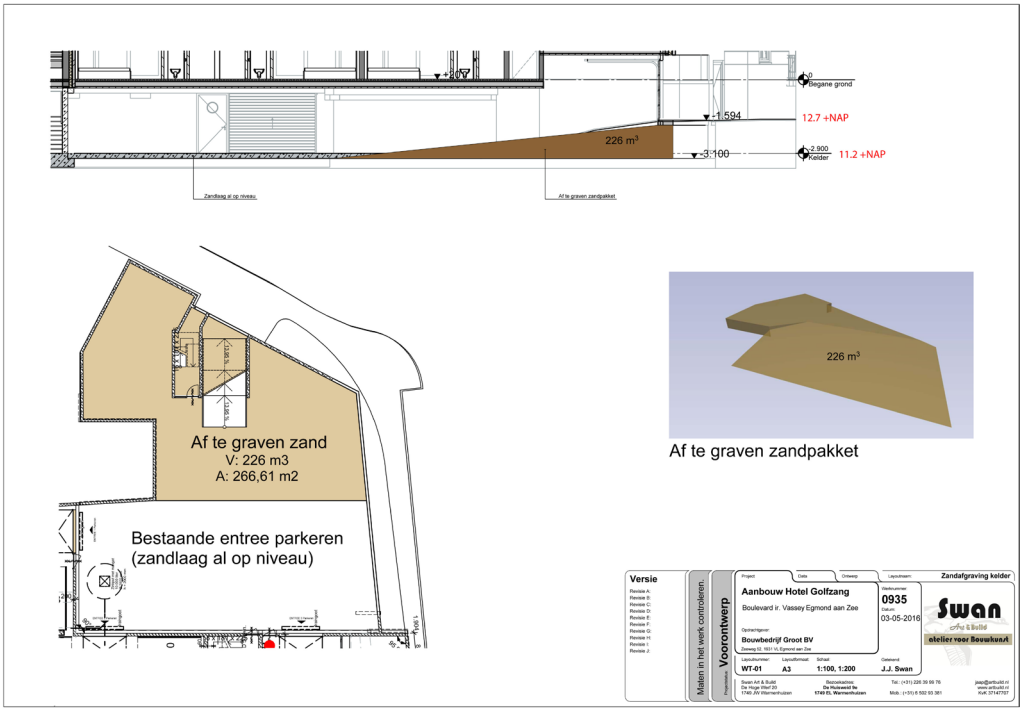

Afbeelding 2. Zandafgraving kelder. Bron: opdrachtgever

2. Onderzoeksgebied

Het plangebied bevindt zich aan de Boulevard ir. de Vassy te Egmond aan Zee en is kadastraal bekend onder de gemeente Egmond, sectie A 1437. De RD-coördinaten van het onderzoeksgebied zijn: 103182/515078 (NW), 103190/515087 (NO), 103206/515056 (ZO) en 103186/515057 (ZW). Het perceel is gelegen in de gemeente Bergen, Egmond aan Zee Sectie A 1437. De hoogte van het maaiveld bevindt zich momenteel op circa 13,1 m +NAP. Het totale oppervlak van het betreffende perceel is 470 m^2.

In 2012 is een stedenbouwkundig advies opgesteld voor de bouw van hotel Golfzang.
Voor de eerste fase is indertijd een archeologisch bureauonderzoek verricht door Frans Diederik (Diederik 2012). Uit dit onderzoek blijkt dat de dikte van de nieuwe duinen ter plekke van Boulevard Noord nummer 9 dusdanig is, dat een zeer laag risico valt te verwachten voor aantasting van archeologie, zo die zich daar in de bodem bevindt. Op basis van dit onderzoek werd aanvullend archeologisch onderzoek niet geadviseerd.

In fase 2 word het hotel verder uitgebreid. Het plangebied van fase 2 van het hotel heeft een oppervlakte van circa 750m^2. De nieuwbouw zal onderkelderd worden met een parkeerkelder van 1,5 meter diepte. Het totale oppervlak wat gaat worden afgegraven bedraagt 266,61 m^2. Graafwerkzaamheden zullen tot 11,2 m +NAP diep reiken (afbeelding 2).

Het plangebied voor fase 2 van hotel Golfzang is gelegen in het overgangsgebied van het zeefront naar de dorpskern.

3. Beleid

In 2005 heeft de gemeente Bergen meerdere archeologische onderzoeken laten uitvoeren als drager voor de bestemmingsplannen. Dit had tot doel in kaart te brengen bij welk gebied een bepaalde archeologische verwachting hoort. Per gebied is vastgelegd wanneer bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met archeologie. Aan de hand van deze onderzoeken is een Beleidskaart Archeologie opgesteld.

Het archeologisch beleid van de gemeente Bergen streeft naar behoud in situ. Dit sluit aan op het Europese-, rijks- en provinciale archeologiebeleid. Daarnaast hanteert de gemeente het landelijke uitgangspunt dat de verstoorder betaalt. De oppervlakte van een plangebied en de diepte van de beoogde ingreep bepaalt of er rekening moet worden gehouden met eventuele archeologische waarden. Wanneer een project de drempel overschrijdt dient een archeologisch rapport opgesteld te worden waarin de waarde van het terrein wordt bepaald. Ook ingrepen die binnen de vrijstellingsdiepte blijven maar een geleidelijk negatief effect kunnen hebben op de archeologie in de bodem, zijn onderzoeksplichtig. Te denken valt aan rietgroei na de aanleg van natuurvriendelijke oevers of verstuiving bij het verschralen van de zandgronden. Daarnaast heeft de gemeente bepaald dat in het geval dat één plangebied meerdere archeologische verwachtingswaarden bevat, de hoogste waarde in dit gebied zal gelden. De gemeente heeft verder in haar beleid laten opstellen dat wanneer op basis van de oppervlakte van de bodemverstorende ingrepen archeologisch vooronderzoek noodzakelijk is, dit plaats vindt in het gehele plangebied. Daarnaast blijft de gemeente gerechtigd te bepalen welk type archeologisch onderzoek er uitgevoerd moet worden wanneer dit vereist is. De gemeente is terughoudend met booronderzoek omdat archeologische vindplaatsen en cultuurlagen daarmee zelden worden herkend. Indien kan worden aangetoond dat de bodem tot onder het archeologische niveau is verstoord, kan de gemeente vrijstelling verlenen van de verplichting tot uitvoering van archeologisch vooronderzoek (Cultuurcompagnie Noord-Holland 2013).

In 2017 heeft de raad het bestemmingsplan ‘Uitbreiding hotel golfzang Boulevard ir. De Vassy te Egmond aan Zee’ (identificatienummer NL.IMRO.0373.BPG08003blvdevassy-B001) vastgesteld. Binnen dit bestemmingsplan is in artikel 30 Waarde - Archeologie 3 vastgelegd. Bij plannen groter dan 500 m2 en grondroering dieper dan 40 cm onder het maaiveld en dieper dan 6,0 meter NAP is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

4. Methode

Het doel van een bureauonderzoek is om aan de hand van bestaande bronnen informatie te verzamelen over bekende of te verwachten archeologische waarden binnen een bepaald gebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, omvang, datering, gaafheid en conservering en de relatieve kwaliteit van de archeologische waarden. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden, de aanleiding tot het onderzoek en de vraagstelling (Welke archeologische waarden kunnen binnen het onderzoeksgebied verwacht worden? En in hoeverre zullen de graafwerkzaamheden deze archeologische resten bedreigen?) zullen aanvullende gegevens verzameld dienen te worden. Het bureauonderzoek resulteert in een rapport met een gespecificeerd verwachtingsmodel, conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 4.1. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt een (selectie)advies gegeven. Het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Bergen kan hierop een (selectie)besluit maken ten aanzien van eventueel vervolgonderzoek. Tevens kan door middel van het bureauonderzoek in een vroeg stadium in de planvorming rekening gehouden worden met aanwezige archeologische waarden in de bodem. Bij een bureauonderzoek worden, indien voorhanden, bronnen geraadpleegd die informatie verschaffen over de geologie en archeologie van het betreffende gebied. Onder andere wordt gebruik gemaakt van:

1. Kaartmateriaal, zoals bodemkundige, geomorfologische, geologische en historische kaartgegevens
evenals beleidskaarten zoals gemeentelijke en provinciale verwachtingskaarten.
2. Gegevens omtrent eerder verricht onderzoek en vondstmeldingen in het gebied uit de database van het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS3) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE).

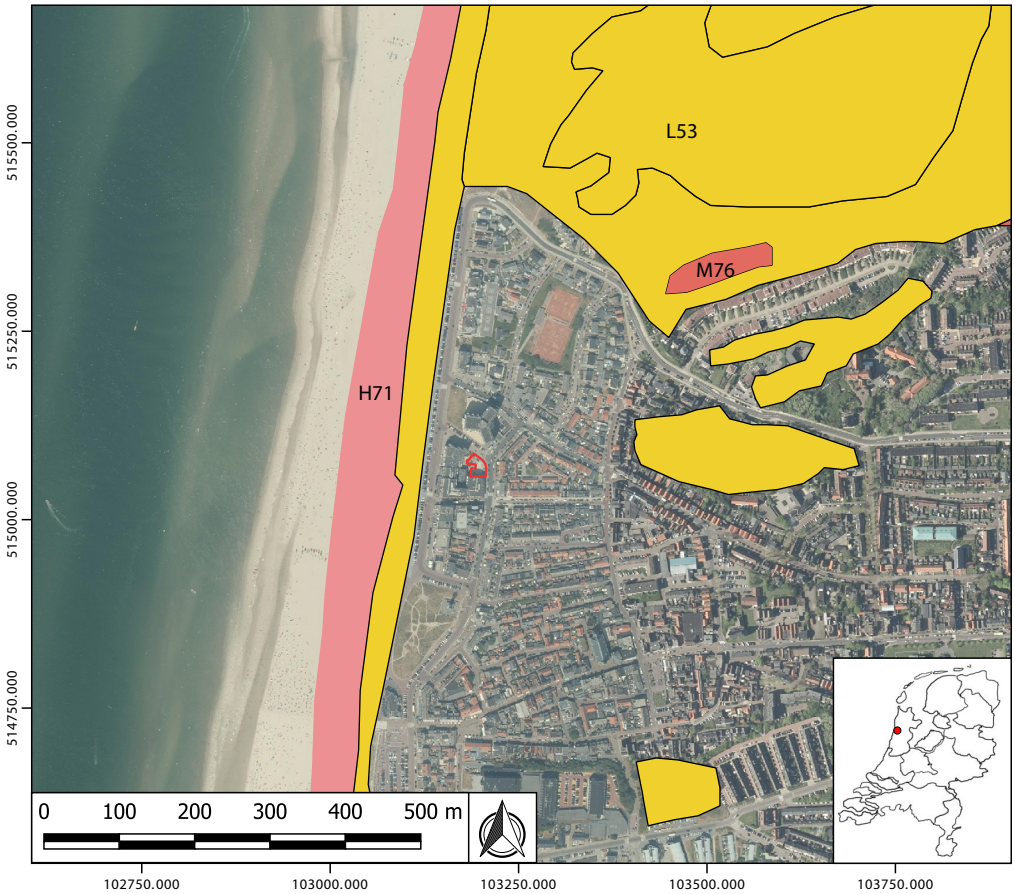

Afbeelding 3. Geomorfologische kaart. Het onderzoeksgebied is rood omkaderd.

5. Aardwetenschappelijke gegevens

Genese van het landschap
De geschiedenis van het huidige landschap van Egmond aan Zee is verbonden met de ontwikkeling van het Noord-Hollandse kustgebied. Ongeveer 10.000 jaar geleden, aan het einde van de laatste ijstijd, begon een periode met een sterke temperatuurstijging waardoor het landijs begon te smelten. De zeespiegel begon hierdoor te stijgen en de Noordzee werd gevormd. Samen met het stijgen van de zeespiegel trad ook een stijging van de grondwaterstand op waardoor vernatting van het landschap plaats vond en evenwijdig aan de kust moerassen ontstonden waarin veenlagen werden afgezet.
Ongeveer 5000 jaar geleden traden er veranderingen op in de zeestromingen in de Noordzee. Er werd meer zand aangevoerd en de eerste strandwallen werden gevormd. Strandwallen zijn langwerpige zandplaten die parallel aan de kust tot stormvloedhoogte ontstonden en waarop duinen zich vormden. Deze eerste duinen lagen echter niet op de plaats van de huidige duinen maar oostelijker (Brattinga 2017, 17). Tijdens het opwerpen van de strandwallen heeft de kust zich namelijk in westwaartse richting verplaatst. De vorming van strandwallen ging door tot ongeveer 500 v. Chr. Sinds de Romeinse tijd vindt de verplaatsing van de kust weer in oostwaartse richting plaats, net zoals dat voor het begin van de vorming van de strandwallen het geval was (Husken 2006, 11).

Egmond aan Zee is gelegen op een strandwal. Waar de strandwallen langs de kust overwegend parallel in noord-zuid richting zijn gelegen, liggen de strandwallen bij Egmond, Bergen en Schoorl haaks op de kust. De ondergrond van Egmond aan Zee is rond 1000 v.Chr. ontstaan. De oude duinen ontstonden toen de strandwallen droog vielen. Hierdoor kreeg de wind vat op de bovengrond van strandwallen en joeg het zand op tot duinen, de zogenaamde oude duinen. De oude duinen lagen veel lager dan de duinen die we nu kennen. De jonge duinen ontstonden door grootschalige zandverstuivingen tussen 1000 en 1850 na Chr., waarbij de strandwallen en de oude duinen deels werden overstoven.

Geomorfologie en bodem
Op zowel de bodemkundige als de geomorfologische kaart is de bodem waarbinnen het onderzoeksgebied ligt niet gekarteerd. Het gebied staat aangegeven als bebouwd terrein. Op de geomorfologische kaart is wel te zien dat ten net westen en ten noorden van het onderzoeksgebied het gebied bestaat uit kustduinen met bijbehorende vlakten en laagten (code L53). Nog verder ten westen van het onderzoeksgebied bevinden zich zeestrand glooiingen (code H71). Verder ten noordwesten van het onderzoeksgebied ligt een ingesloten strandvlakte (code M76).

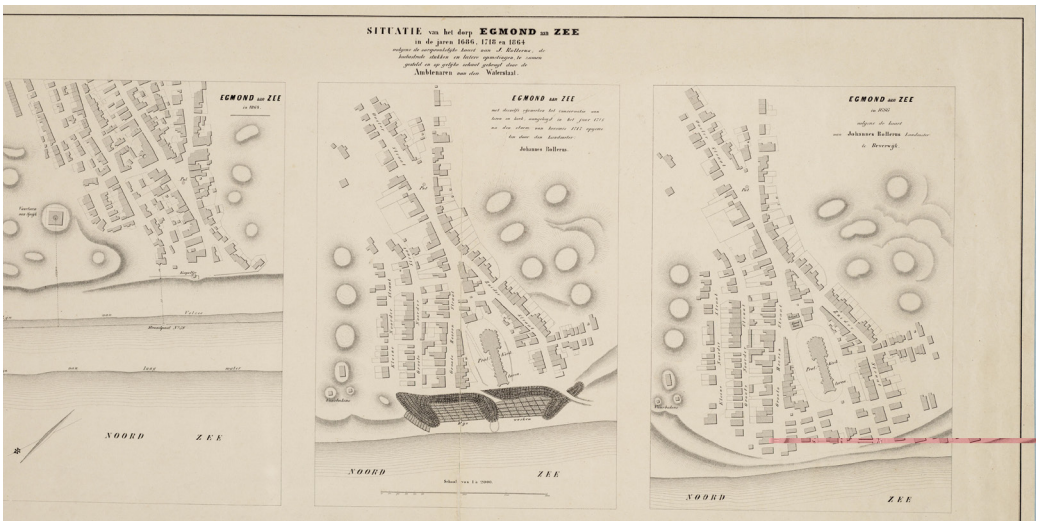

Afbeelding 4. Situatie van het dorp Egmond aan Zee in de jaren 1686, 1718 en 1864. Bron: Noord-Hollands Archief.

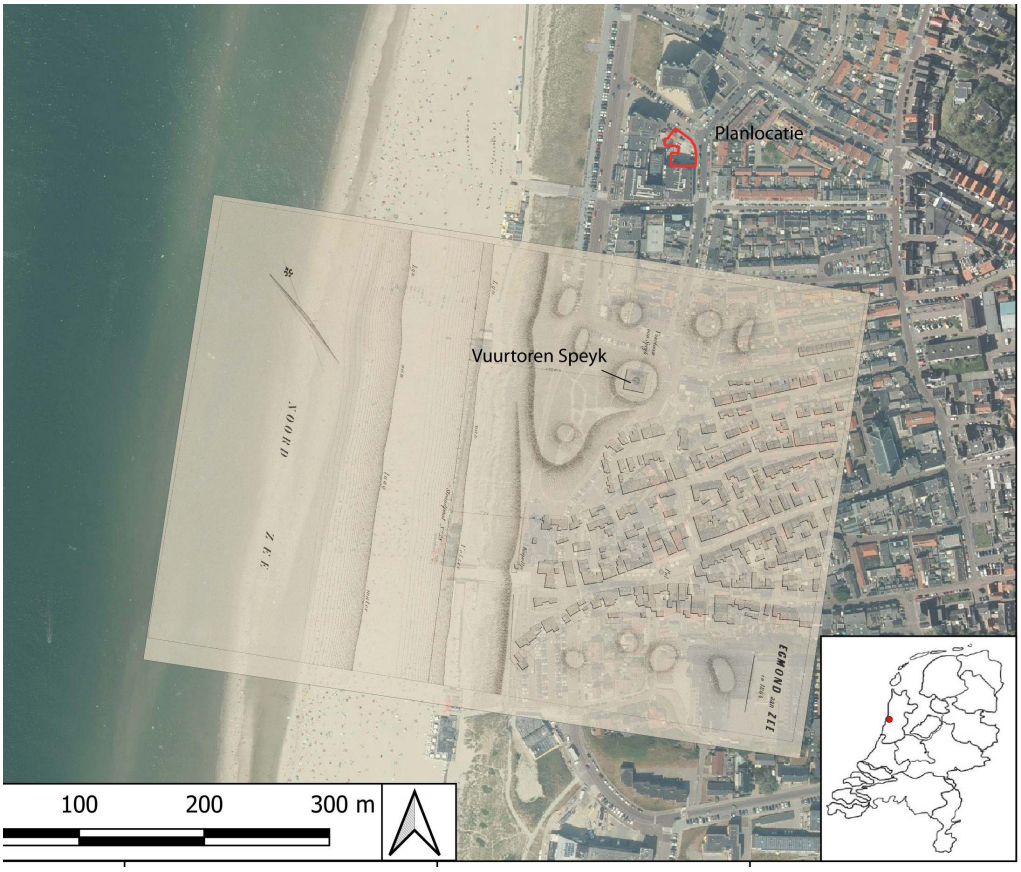

Afbeelding 5. Overzichtskaart uit 1864 geprojecteerd over de kaart van Egmond aan Zee

6. Historische en archeologische gegevens

Het ontstaan van Egmond aan Zee houdt verband met de abdij in Egmond-Binnen. De abdij is in de 10e eeuw gesticht door graaf Dirk I, in eerste instantie als vrouwenklooster waarna het een aantal decennia later is veranderd naar een mannenklooster. In de middeleeuwen was de invloed van de abdij op de gemeenschap erg groot. Voor de abdij waren horigen werkzaam die veelal op de binnenmeren visten om de steeds groeiende abdijbevolking op de vele vastendagen van vis te kunnen voorzien.

In 1036 was Egmond aan Zee al zo groot dat het een eigen kapel kreeg, gewijd aan Sint Agnes. In het begin van de 15e eeuw werd midden in het dorp een nieuwe kerk gebouwd. (Lannoy & Denneboom 1969, 45.) Gedurende de middeleeuwen groeide het vissersdorp gestaag, rond 1600 was het dorp twee keer zo groot als nu. Het dorp had vanaf de 17e eeuw direct te maken met de gevolgen van de steeds stijgende zeespiegel en de steeds sterker en dieper wordende stromingen die aan de kust veel schade veroorzaakten. Tot in de 19e eeuw vond voortdurend kustafslag plaats. Het vissersdorp groeide steeds verder naar het oosten, terwijl het dorp aan de westzijde steeds verder afbrokkelde. Dit proces is op historisch kaartmateriaal goed te volgen (afbeelding 4).

Het oudst beschikbare kaartbeeld van Egmond aan Zee stamt uit 1665. Op deze kaart zijn zowel de Boulevard ir. de Vassy als de Emmastraat nog niet weergegeven. Op de kaart is te zien hoe het dorp zich in eerste instantie rond de Agneskerk concentreert, ten westen van het Pompplein. Alle bewoning ten westen van de kerk is in 1700 verdwenen en het gehele voormalig kerkterrein verdween tussen 1746 en 1821 in zee. Egmond aan Zee breidde zich in de 19e eeuw uit richting het noorden. Op een kaart uit 1864 is te zien dat het plangebied hotel Golfzang nog steeds buiten het oude dorpskern valt (afbeelding 5).

Aan de voet van de in 1841 verbouwde Van Speykvuurtoren ontstond in de loop van de tijd kleinschalige bebouwing, waaronder veel kleine winkeltjes. Ook aan de oostzijde van het dorp vond in de loop van de 19e eeuw geringe dorpsuitbreiding plaats.
In de 19e eeuw ontstond voor Egmond aan Zee een nieuwe bron van inkomsten, namelijk het opkomende toerisme. Er werden zomervilla's en hotels gebouwd, evenals een station voor de stoomtram. Ook de burgerwoningen breidden zich in deze periode uit aan de noord- en oostzijde. Zo ontstonden aan de noordzijde van het dorp de Emmastraat, Wilhelminastraat en Julianastraat. In de loop van de jaren twintig en dertig van de 20e eeuw liep de visserij erg terug en kon men eigenlijk niet meer spreken van een vissersdorp.
In de Tweede Wereldoorlog werden aan de boulevard en de zuidzijde van het dorp grote verwoestingen aangericht in verband met de aanleg van de Atlantikwall. De verwoestingen werden na afloop van de oorlog betrekkelijk snel hersteld. Na de oorlog nam het belang van het toerisme in Egmond aan Zee toe en werden er aan de zee kant van het dorp appartementengebouwen, eengezinswoningen en recreatiewoningen gebouwd.

In 1970 is op 800 m afstand ten oosten van de huidige onderzoekslocatie locatie een booronderzoek uitgevoerd (Jelgersma et al. 1970, 119 ; Vos 2015, 150). Hierbij zijn humeuze lagen herkend en middels C14 gedateerd. De oudste laag bevond zich op circa 2,0 meter -NAP en werd gedateerd rond 175 voor Christus. De volgende laag bevond zich op ongeveer 1,20 -NAP en werd gedateerd op 325 na Christus. Op 1,10 meter -NAP werd een laag gedateerd in 715 na Christus. De laatste humeuze laag lag een stuk hoger op circa 4,0

meter +NAP. Dit niveau stamt volgens de C14 datering uit de 10e eeuw na Christus.

In de directe omgeving van het plangebied zijn er geen archeologische onderzoeken uitgevoerd. In de nabijheid van het onderzoeksgebied zijn wel enkele onderzoeken gedaan. Zo is men in 1990 tijdens graafwerkzaamheden bij de Kerkstraat op de resten van een beerput uit de 17e-18e eeuw gestuit (meldingsnummer 2946516100), ten oosten van het onderzoeksgebied. Door de Stichting Archeologie Egmond zijn onder leiding van C. Prins diverse vondsten gedaan. De beerput bevatte veel aardewerk, een leren schoen en het uiteinde van een houten fluit (Alders 1990).

Ten oosten van het onderzoeksgebied zijn in 2010 door Hollandia archeologen tijdens een archeologische begeleiding bij de aanleg van het waterbasin op het Pompplein archeologische sporen aangetroffen (meldingsnummer 2278160100). Onder deze sporen waren een waterput, een restant van een kelder en gromkuilen: kuilen waar afval van de visverwerkingsindustrie in werden begraven. Ook werd er een akkerlaag gevonden. Deze sporen dateren uit de nieuwe tijd (Dautzenberg 2010).

Een archeologisch bureauonderzoek naar de archeologische waarden van Egmond aan Zee, een gebied waar het huidige onderzoeksgebied net buiten valt, geeft aan dat er sporen te verwachten zijn uit de prehistorie tot en met de middeleeuwen. Deze kunnen zich echter pas onder de 6,00 meter +NAP bevinden (Husken 2006, 15).

7. Gespecificeerde archeologische verwachting

Periode	Verwachting	Diepte t.o.v. maaiveld	Omschrijving van de te verwachten resten
Prehistorie (paleolithicum tot en met mesolithicum)	laag	n.v.t.	n.v.t.
Prehistorie (neolithicum tot en met ijzertijd)	laag	n.v.t.	n.v.t.
Romeinse tijd	laag	n.v.t.	n.v.t.
Vroege middeleeuwen	laag	n.v.t.	n.v.t.
Late middeleeuwen en nieuwe tijd	laag	n.v.t.	n.v.t.

De geomorfologische kaart wijst uit dat het plangebied hotel Golfzang op de jonge duinen gelegen is. Deze jonge duinen ontstonden door grootschalige zandverstuivingen tussen 1000 en 1850 na Chr., waarbij de strandwallen en de oude duinen deels werden overstoven. De duinen zijn altijd een aantrekkelijk gebied voor vestiging geweest vanwege de hogere en dus drogere ligging. Het is niet duidelijk of dat binnen het plangebied ook het geval is geweest. Op de historisch kaartmateriaal en in historische bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden dat het onderzoeksgebied ooit bebouwd is geweest.

Het booronderzoek uit 1970 (Jelgersma et al. 1970) heeft aangetoond dat er tussen de 2,00 meter -NAP en 4,00 meter +NAP archeologisch interessante niveaus aanwezig zijn op 300 meter afstand van het huidige onderzoeksgebied. Het eveneens eerder genoemde bureauonderzoek uit 2006 (Husken 2006) heeft de verwachting uitgesproken dat er geen archeologische niveaus boven de 6 meter +NAP kunnen worden verwacht (Husken 2006, 15). De hoogte van het maaiveld bevindt zich momenteel op circa 13,1 m +NAP. Pas wanneer er dieper dan 7,1 meter onder het huidige maaiveld gegraven gaat worden bestaat er de kans dat er archeologisch interessante niveaus worden geraakt.

Op basis van de bovengenoemde gegevens kan worden vastgesteld dat in het onderzoeksgebied een kleine kans bestaat op het aantreffen van archeologische sporen uit de perioden prehistorie tot en met de nieuwe tijd op niveaus boven de 6,00 meter +NAP.

8. Conclusie en aanbeveling

Voor het archeologisch bureauonderzoek naar de onderzoekslocatie aan de Boulevard lr. de Vassy te Egmond aan Zee, gemeente Bergen (NH) zijn de relevante bodemkundige, historische en archeologische gegevens in kaart gebracht. Binnen het bestemmingsplan 'Uitbreiding hotel Golfzang Boulevard ir. De Vassy te Egmond aan Zee' is in artikel 30 Waarde - Archeologie 3 vastgelegd. Bij plannen groter dan 500 m^2 en grondroering dieper dan 40 cm onder het maaiveld en dieper dan 6 m +NAP is archeologisch onderzoek noodzakelijk.

Op historisch kaartmateriaal en in historische bronnen zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van bebouwing. Het onderzoeksgebied bevindt zich buiten de historische kern van Egmond aan Zee. In een eerder uitgevoerd booronderzoek is aangetoond dat archeologisch interessante niveaus tussen de 2 meter -NAP en 4 meter +NAP aanwezig zijn. Tevens is de verwachting dat interessante niveaus boven de 6 meter +NAP afwezig zijn. De hoogte van het onderzoeksgebied (13,1 meter +NAP) is dusdanig dat deze niveaus niet zullen worden aangetast tijdens de voorgenomen werkzaamheden. Hierdoor is er een lage verwachting op het aantreffen van archeologische sporen uit de perioden prehistorie tot en met de nieuwe tijd wanneer er niet dieper dan 7,1 meter onder het maaiveld gegraven word.

Advies
Door de lage verwachting op het aantreffen van archeologische sporen uit de prehistorie tot en met de nieuwe tijd wordt geadviseerd om geen archeologische vervolgonderzoek uit te voeren wanneer er niet dieper dan 7,1 meter onder maaiveld word gegraven. Het is echter nooit volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid zoals aangegeven in art. 5.10 + 5.11 van de erfgoedwet.

Wij wijzen erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

9. Literatuur

Alders, G.P., 1991: *Archeologische Kroniek van Holland over 1990,* Noord-Holland.

Brattinga, J.J., 2017: Archeologisch bureauonderzoek Sportlaan 2-4 te Egmond aan Zee, gemeente Bergen (NH), *Hollandia reeks 661*, Zaandijk.

Diederik, F., 2012: Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van een bouwperceel gelegen aan de Boulevard-Noord te Egmond, *Archeocultura rapport 107,* Schagen.

Husken, S., 2006: Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van het plangebied Egmond aan Zee, gemeente Bergen, *SCENH-rapport cultuurhistorie 17*, Wormer.

Jelgersma, S., J. de Jong, W.H. Zagwijn & J.F. van Regteren Altena, 1970: *The coastal dunes of the western Netherlands; geology, vegetational historiy and archeology. (Mededelingen van de Rijks Geologische Dienst, nieuwe serie no. 21,* pp 93-168), Haarlem.

Lannoy, K. & Denneboom, D., 1969: *Derper - Hoever - Binder. Over geschiedenis & volksleven van de Drie Egmonden*, Den Haag.

Vos, P., 2015: *Origin of the Dutch coastal landscape. Long-term landscape evolution of The Netherlands during the Holocene, described and visualized in national, regional and local palaeogeographical map series,* Utrecht.

Geraadpleegde websites

https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0373.BPG08000egmonzeecb-C001/t_NL.IMRO.0373.BPG08000egmonzeecb-C001_2.1.html

Bijlagen

Inhoudsopgave

Bijlage 1: Archeologische perioden
Bijlage 2: Archeologische stappenplan

Bijlage 1: Archeologische perioden

Nieuwe tijd	C	1.850-heden	NIEUWE TIJD
Nieuwe tijd	B	1.650-1.850	
Nieuwe tijd	A	1.500-1.650	
Late-Middeleeuwen	B	1.250-1.500	MIDDELEEUWEN
Late-Middeleeuwen	A	1.050-1.250	
Vroege-Middeleeuwen	D	900-1.050	
	C	725-900	
	B	525-725	
	A	450-525	
Laat-Romeinse tijd	B	350-450	ROMEINSE TIJD
	A	270-350	
Miden-Romeinse tijd	B	150-270	
	A	70-150	
Vroeg-Romeinse tijd	B	25-70	
	A	12-25	
Late-IJzertijd		12 na Chr.-250 v. Chr.	IJZERTIJD
Midden-IJzertijd		500-250	
Vroege-IJzertijd		800-500	
Late-Bronstijd		1.100-800	BRONSTIJD
Midden-Bronstijd	B	1.500-1.100	
	A	1.800-1.500	
Vroege-Bronstijd		2.000-1.800	

Laat-Neolithicum	B	2.450-2.000	NEOLITHICUM
	A	2.850-2.450	
Midden-Neolithicum	B	3.400-2.850	
	A	4.200-3.400	
Vroeg-Neolithicum	B	4.900-4.200	
	A	5.300-4.900	
Laat-Mesolithicum		6.450-4.900	MESOLITHICUM
Midden-Mesolithicum		7.100-6.450	
Vroeg-Mesolithicum		8.800-7.100	
Laat-Paleolithicum	B	18.000-8.800	PALEOLITHICUM
	A	35.000-18.000	
Midden-Paleolithicum		300.000-35.000	
Vroeg-Paleolithicum		-300.000	

Bijlage 2: Archeologische stappenplan

In het "stappenplan archeologie" wordt aangegeven welk traject bij planvorming bewandeld moet worden als het gaat om het inpassen van archeologische waarden en verwachtingen. Het is van groot belang om in een zo vroeg mogelijk stadium van de planvorming rekening te houden met de archeologische waarden en verwachtingen en wel voordat men aanvangt met de globale invulling van een plangebied.

Het stappenplan gaat uit van een brede inventarisatie van wat er bekend is over de archeologische waarden. Op basis daarvan wordt zeer gericht ingezoomd op voor het plan(gebied) relevante archeologische informatie. Na iedere stap wordt beredeneerd gekozen voor meer diepgaand onderzoek op specifieke plekken, zodat uiteindelijk voldoende bekend is over aanwezige vindplaatsen om gemotiveerde afweging in het ruimtelijke-ordeningsproces te kunnen maken.

I. Bureauonderzoek
Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie - aan de hand van bestaande bronnen - over bekende of verwachte archeologische waarden binnen of relevant voor het plangebied. Daarnaast moet het bureauonderzoek inzicht bieden in eventueel benodigd inventariserend onderzoek (stap II, zie onder). Een bureauonderzoek bestaat uit een archief- en literatuuronderzoek van archeologische en bodemkundige gegevens die bij RCE, provincie, gemeente en/of andere instanties (b.v. universiteiten, musea) bekend zijn over het betreffende gebied. Het Bureauonderzoek dient de volgende aspecten te behandelen:

* aangeven wat de aanleiding is voor het bureauonderzoek en om welk gebied het gaat. Dit in verband met het bepalen van het onderzoekskader;
* beschrijven van het huidige gebruik van de locatie op basis van beschikbare relevante gegevens;
* beschrijven van het historische grondgebruik of de historische ontwikkeling van het gebied op basis van geofysische, fysische en historisch geografische gegevens
    - o een korte impressie over de onstaansgeschiedenis van het landschap
    - o een impressie van de bewoningsgeschiedenis;
* beschrijven bekende archeologische waarden
    - o archeologisch waardevolle terreinen zoals deze zijn opgenomen in het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de RCE. Dezelfde terreinen zijn tevens opgenomen op de Archeologische Monumentenkaarten (AMK) van de provincies. Archeologisch waardevolle terreinen genieten wettelijke bescherming (ex artikel 3 en 6 van de Monumentenwet) of dienen een planologische escherming te krijgen binnen het bestemmingsplan;
    - o archeologische vindplaatsen zoals deze in het Centraal Archeologisch Archief (CAA) van de RCE aanwezig zijn. Clustering van vindplaatsen kan wijzen op de aanwezigheid van bewonings-sporen uit het verleden;
* beschrijven van de archeologische verwachtingen en opstellen van een gespecificeerd en onderbouwd verwachtingsmodel van de verwachte archeologische waarden:
    - o aan de hand van de door de RCE ontwikkelde Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden. Gebieden met een hoge of middelhoge archeologische verwachtingswaarde of trefkans komen in ieder geval voor een nader archeologisch